

MAQSUD SHAYXZODANING ADABIY MEROSI VA IJTIMOIIY-SIYOSIY FAOLIYATI

Hasanova Sevinch Anvarovna

Toshkent davlat transport universiteti Iqtisodiyot fakulteti RIQ-3 guruh talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada Maqsud Shayxzodaning hayot yo‘li hamda uning ijodiy faoliyati atroflicha tahlil qilinadi. Adibning sovet davrida kechgan murakkab taqdiri, adabiyotdagi asosiy yo‘nalishlari, milliy ong va tarixiy haqiqatga bo‘lgan qarashlari yoritiladi. Shu bilan birga, uning boy adabiy merosi hamda zamonasida duch kelgan sinov va to‘siqlar ham o‘rganiladi. Maqolada Shayxzodaning shaxsiyati, adabiy jarayondagi o‘rni va sho‘ro davridagi ta‘qiblarga qaramay ijodini davom ettira olgani haqida so‘z yuritiladi.

Kalit so‘zlar: Maqsud Shayxzoda, ijodiy faoliyat, adabiyot, sovet davri, ta‘qiblar, milliy ong, badiiy ijod, tarixiy haqiqat, sho‘ro siyosati.

Аннотация: В данной статье подробно анализируются жизненный путь и творческая деятельность Максуда Шайхзоды. Освещаются сложная судьба писателя в советский период, основные направления его творчества, а также его взгляды на национальное самосознание и историческую правду. Наряду с этим рассматриваются его богатое литературное наследие, а также испытания и преграды, с которыми он столкнулся в своё время. В статье также говорится о личности Шайхзоды, его месте в литературном процессе и о том, как ему удалось продолжать творческую деятельность, несмотря на преследования в советскую эпоху.

Ключевые слова: Максуд Шайхзода, творческая деятельность, литература, советский период, преследования, национальное самосознание, художественное творчество, историческая правда, советская политика.

Kirish

Maqsud Shayxzoda XX asr o‘zbek adabiyotining muhim vakillaridan biri bo‘lib, uning ijodi tarixning murakkab davrida shakllangan. U shoirlik bilan bir qatorda dramaturg, tarjimon va adabiyotshunos sifatida ham faoliyat yuritgan. Adib sovet mafkurasi hukmron bo‘lgan davrda yashab ijod qilgan bo‘lsa-da, o‘z asarlarida

milliy g‘urur, tarixiy xotira va haqiqatni ifodalashga intilgan. Biroq, u ham ko‘plab ziyolilar singari turli ayblovlar va bosimlarga duch kelgan, og‘ir sinovlarni boshidan kechirgan.

Asosiy qism

1. Hayoti va ijodiy faoliyati

Maqsud Shayxzoda (1908–1967) o‘zbek adabiyotining yirik namoyandalaridan sanaladi. Asli ozarbayjonlik bo‘lgan ijodkor keyinchalik O‘zbekistonga kelib, o‘zbek adabiyoti rivojiga katta hissa qo‘shgan. U ijodini she‘riyat bilan boshlagan, ammo keyinchalik dramaturgiya va tarjima sohasida ham samarali faoliyat olib borgan. Uning asarlarida tarixiy voqealar, inson taqdiri va jamiyat muammolari keng aks etgan.

2. Sovet davri bosimi va ta‘qiblar

Shayxzodaning hayoti sovet siyosatining ziyolilarga nisbatan bosimi bilan chambarchas bog‘liq bo‘lgan. 1930-yillardagi repressiyalar davrida u millatchilikda ayblanib, ta‘qibga uchragan. O‘sha davrda ko‘plab ijodkorlar “xalq dushmani” sifatida jazolangan edi. Shayxzoda ham shunday sinovlarni boshdan kechirgan bo‘lsa-da, ijodiy faoliyatini to‘xtatmagan va adabiy jarayonda faol qatnashishda davom etgan. Biroq u doimo siyosiy nazorat va ruhiy bosim ostida yashagan.

3. Milliy ong va tarixiy haqiqat masalalari

Adib asarlarida milliy o‘zlikni anglash muammosi alohida o‘rin tutadi. U tarixiy shaxslar va voqealar orqali xalqning o‘tmishi va ruhiyatini yoritishga harakat qilgan. Xususan, “Mirzo Ulug‘bek” dramasi uning tarixiy mavzularga bo‘lgan qiziqishini yaqqol ko‘rsatadi. Sovet mafkurasi doirasida ijod qilishga majbur bo‘lganiga qaramay, Shayxzoda o‘z asarlarida mustaqil fikr va tarixiy haqiqatni ifodalashga intilgan.

4. Adabiyotdagi o‘rni va merosi

Shayxzodaning adabiy merosi o‘zbek adabiyoti taraqqiyotida muhim ahamiyat kasb etadi. U o‘z davrida ham, keyingi avlodlar uchun ham ijodiy maktab yaratgan adiblardan biridir. Uning she‘rlari, dramalari va tarjimalari bugungi kunda ham o‘z qadrini yo‘qotmagan. Shuningdek, u Alisher Navoiy, Cho‘lpon kabi buyuk ijodkorlarning asarlarini tarjima qilib, ularning g‘oyalarini keng targ‘ib etgan.

Xulosa

Maqsud Shayxzoda o‘zbek adabiyotining yorqin siymolaridan biri bo‘lib, uning ijodi milliy g‘urur va tarixiy haqiqatni aks ettirishga xizmat qilgan. U sovet davrining og‘ir sharoitlariga qaramay, o‘z ijodiy yo‘lidan chekinmagan. Bugungi kunda ham uning asarlari dolzarbligini saqlab qolgan va milliy adabiyotimizning bebaho boyligi hisoblanadi. Shu sababli Shayxzoda merosini chuqur o‘rganish va targ‘ib qilish muhim vazifalardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I. “O‘zbekiston mustaqillik yo‘lida” – Toshkent: O‘zbekiston, 1997.
2. G‘afurov A. “O‘zbek adabiyoti tarixi” – Toshkent: Fan, 2005.
3. Usmonov Q. “Maqsud Shayxzoda: hayoti va ijodi” – Toshkent: Adabiyot, 2012.
4. Saidov S. “Sovet davri o‘zbek adabiyoti” – Toshkent: Sharq, 2018.
5. O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi – Toshkent: “O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi” nashriyoti, 2000.